

Ministerie van Infrastructuur en Milieu
t.a.v. minister Hare Excellentie mw. Drs. M. H. Schultz van Haegen
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

DATUM	17 juni 2014	TEAM	FLO/SRO
NUMMER		REFERENTIE	Mariëlle Hoefsloot
UW BRIEF VAN		DOORKIESNUMMER	06-46055051
UW NUMMER		E-MAILADRES	Marielle.hoefsloot@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	Verslag inpassingssessie 8 mei 2014	ONDERWERP	Gebiedsontwikkeling Lekkanaal-Het Klooster en de NHW

Hooggeachte mevrouw Schultz van Haegen,

Op verzoek van het bestuurlijk overleg Lekkanaal – Het Klooster en de enveloppecommissie Linieland heeft de provincie Utrecht zich recent ingezet om met de betrokken partijen naar de inpassing van de verbreding van het Lekkanaal te kijken, op een manier die ondermeer recht doet aan de ambitie om de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) te nomineren als Unesco Werelderfgoed. Samen met de betrokken stakeholders¹ zijn wij in dit traject tot de meest optimale inpassing / herinrichting van dit gebied gekomen. Er is een breed gedragen, integraal inpassingsvoorstel ontwikkeld, dat tevens tegemoet komt aan de suggesties uit de Heritage Impact Assessment en daardoor tot een hogere score kan leiden.

Als betrokken provincie vinden wij dit voorstel zo waardevol, dat wij bereid zijn om daarin te investeren, en ook gemeente Nieuwegein draagt naar vermogen bij. Dit voorstel kan echter alleen tot uitvoering komen als ook het nog resterend bedrag van 2,5 miljoen euro gedekt wordt. Wij verzoeken u daarom om te bezien of u bereid bent om dit bedrag in het inpassingsvoorstel te investeren, als opdrachtgever van de Verbreding van het Lekkanaal en als hoedster van nationaal belang nummer 10 uit het SVIR, "het ruimte bieden aan cultureel erfgoed van (inter)nationaal belang". In 2012 heeft u voor het project Lekkanaal/3^e kolk Beatrixsluis een bestuursovereenkomst gesloten met de gemeente Nieuwegein en de provincie Utrecht. In deze brief doen wij een beroep op u om op basis van artikel 5.1 van deze bestuursovereenkomst de compensatie-opgave (en verdeling van de kosten hiervan) opnieuw te bekijken. In onderstaande paragrafen lichten wij dit verzoek nader toe.

De verbreding van het Lekkanaal betreft een ruimtelijke ingreep in een dynamisch gebied dat cultuurhistorisch en landschappelijk waardevol is vanwege de ligging van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW).

Rijkswaterstaat heeft in de planvorming voor de verbreding van het kanaal dan ook veel aandacht voor de zorgvuldige inpassing daarvan. Dat neemt niet weg dat de linedijk (onderdeel van de hoofdverdedigingslijn) grotendeels verdwijnt, dat grondwerken verdwijnen, dat diverse objecten verplaatst moeten worden en dat voormalige inundatievelden minder zichtbaar en beleefbaar zullen zijn in het landschap. In de bestuursovereenkomst in artikel 5.2 heeft u tevens, op basis van eerder onderzoek, een bedrag van 6 miljoen

¹ Gemeente Nieuwegein, RWS, provincie Utrecht, het kwaliteitsteam NHW, de enveloppecommissie Linieland, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en stichting Menno van Coehoorn

euro exclusief BTW opgenomen voor inpassing, compensatie en mitigatie van de aantasting van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Voor dit bedrag worden alleen de vaste objecten verplaatst.

Het project bevindt zich naast het in aanbouw zijnde bedrijventerrein Het Klooster. Voor de vaststelling van het bestemmingsplan van dit bedrijventerrein is door de gemeente vanzelfsprekend ook een zorgvuldig proces doorlopen, waarbij de gemeente ondermeer een ruime 5 miljoen euro exclusief BTW geïnvesteerd heeft in aankoop van gronden ten behoeve van de compensatie en mitigatie voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie, omdat het bedrijventerrein deels in de schootsvelden is gepland.

Aangezien de NHW als geheel een Rijksmonument is en in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte de status van erfgoed van nationaal belang heeft gekregen, volgt ook de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de planvorming van de verbreding van het Lekkanaal nauwgezet. De NHW staat bovendien op de voorlopige lijst van UNESCO-Werelderfgoed en zal naar verwachting in 2017 definitief worden voorgedragen. De Rijksdienst heeft in dat kader in 2013, dus na vaststelling van de bestuursovereenkomst, de betreffende 'enveloppecommissie' van de NHW geadviseerd een zogenaamde Heritage Impact Assessment te laten uitvoeren. Dat advies is opgevolgd en daarbij zijn ook de effecten van de aanleg van het naastgelegen bedrijventerrein Het Klooster meegenomen (waarover al definitieve besluitvorming heeft plaatsgevonden). De NHW kent drie hoofdkenmerken: de hoofdweerstandslijn, de afzonderlijke elementen en het inundatieveld. De aanleg van het Klooster scoort laag op de inundatievelden, de verbreding van het Lekkanaal scoort laag op alle drie de kenmerken. Uit het rapport blijkt dat op basis van de huidige plannen de aantasting van de zogenaamde Outstanding Universal Values van de NHW substantieel is en dat hiermee de Werelderfgoed-nominatie gevaar loopt. In feite bleek dus, als voortschrijdend inzicht, dat de geplande investeringen niet voldoende waren.

Artikel 5.1 van de bestuursovereenkomst voorziet ons inziens hierin: "Indien uit de planuitwerking van de projecten blijkt, dat realisatie van de projecten schade zal veroorzaken of anderszins zal leiden tot nadelige effecten voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie en/of de ecologische hoofdstructuur, en uit de daarop van toepassing zijnde kaders blijkt, dat compenserende maatregelen moeten worden getroffen, dan stellen Partijen – zo nodig in gezamenlijkheid – daartoe een compensatieplan op, waarin de compensatieopgaven en verdeling van kosten tussen partijen zijn beschreven." Weliswaar geeft artikel 5.2 aan dat de beoogde compensatie voor de verbreding van het Lekkanaal reeds is onderzocht en op 6 miljoen euro exclusief BTW is gesteld, maar dit heeft plaats gevonden alvorens de HIA werd uitgevoerd. De HIA geeft aan dat de score van de geplande activiteiten van deze investering, die zich beperkt tot het verplaatsen van de objecten, niet voldoende is voor de nominatie tot Werelderfgoed.

De Heritage Impact Assessment geeft tevens mogelijke oplossingsrichtingen aan. Naast een zorgvuldig doorlopen afwegingsproces, geeft het rapport de zogenaamde grote knoppen en kleine knoppen waaraan men kan draaien om de geplande aantasting te verzachten en de schade te verkleinen. De grote knoppen die vallen binnen het projectgebied van Rijkswaterstaat, zijn door RWS onderzocht. Het bleek technisch en economisch niet haalbaar om iets te doen binnen deze grote knoppen. Ook de grote knop die valt binnen Het Klooster, het niet aanleggen van één of meerdere uitgeefbare perceelstroken, bleek economisch niet haalbaar. De HIA geeft ook kleine knoppen.

Het bestuurlijk overleg Lekkanaal – Het Klooster heeft de enveloppecommissie Linieland gevraagd hier een inpassingsexercitie voor te verrichten in september 2013. Dat is gebeurd, en u noemt het resultaat van deze inpassingssessie in uw brief van 20 januari 2014 een kansrijk voorstel.

De uitwerking van dat inpassingsvoorstel liep echter vast. Rijkswaterstaat gaf aan geen verantwoordelijkheid te kunnen nemen voor de financiële gevolgen van aanpassingen buiten haar projectgrenzen, en de gemeente Nieuwegein bevindt zich niet in een financiële positie om aanpassingen in het projectgebied te doen die een negatief gevolg hebben op de exploitatie van Het Klooster. Als toezichthoudende instantie onderschrijft de provincie dit. De gemeente heeft hierop enkele nieuwe inpassingsvoorstellen geschetst, die nog steeds een fundamentele investering vergden, maar waarvan het effect door de overige partijen onvoldoende werd geacht.

Het werd april 2014, en er was nog geen oplossing in zicht. In de tijdsplanning van het project Verbreding Lekkanaal kwam het einde van de OTB-fase in zicht. Op verzoek van het bestuurlijk overleg Lekkanaal – Het Klooster en de enveloppecommissie Linieland heeft de provincie toen de regie genomen om te bezien of er niet

toch serieus naar de kleine knoppen van het HIA kon worden gekeken. Om dit te bereiken, zijn inhoud en financiën van elkaar gescheiden: enerzijds is er een inhoudelijk spoor georganiseerd waarin alle partijen constructief naar de meest optimale inpassing van de verbreding van het Lekkanaal hebben gekeken, en tegelijkertijd is er een spoor gestart waarin RWS, de provincie en Nieuwegein samen spraken over de mogelijke financiële consequenties en de daarmee samenhangende economische haalbaarheid van het voorstel.

Deze aanpak heeft ertoe geleid dat er nu een prachtig, integraal inpassingsvoorstel op tafel ligt, waar zowel het kwaliteitsteam NHW als de RCE een positief advies over hebben afgegeven, en waar de gemeente Nieuwegein, de provincie en Rijkswaterstaat blij mee zijn. Het bestuurlijk overleg Lekkanaal – Het Klooster heeft het verslag van de inpassingssessie in haar vergadering van 4 juni 2014 vastgesteld en alle aanwezige bestuurders hebben aangegeven dat zij zich in hun achterban in zullen zetten voor realisatie van dit voorstel. De enveloppecommissie Linieland heeft in haar vergadering van 4 juni 2014 hetzelfde gedaan en ondertekent deze brief daarom ook.

Dit inpassingsvoorstel vergt echter een extra bijdrage van 3,4 tot 4,8 miljoen² exclusief BTW (dit is het negatieve gevolg dat uitvoering van het voorstel door Nieuwegein heeft op de exploitatie van Het Klooster, en daarmee op de begroting van Nieuwegein). En noch de gemeente, noch Rijkswaterstaat voelt zich in staat om dit bedrag in zijn geheel voor haar rekening te nemen. De gemeente heeft een bezuinigingstaakstelling die oploopt tot bijna 10 miljoen euro in haar begroting tot 2017 en staat daarmee al voor een grote bezuinigingsopgave, die het nieuwe coalitieakkoord kleurt. Tegelijkertijd wil zij wel graag meewerken aan dit voorstel en zoekt ze actief naar mogelijkheden om het te investeren bedrag zo laag mogelijk te maken. Ook Rijkswaterstaat ondersteunt het inpassingsvoorstel. Voor zover het binnen haar projectgrenzen valt, heeft zij alle onderdelen van het inpassingsvoorstel verwerkt. Dit gaat echter over details en niet over de grote investeringen, en het inpassingsvoorstel functioneert alleen als geheel. Het geheel maakt (of breekt) de beleving van het gebied, en in die zin is het geheel veel meer waard dan de som der delen. Rijkswaterstaat heeft echter geen opdracht voor inpassing buiten haar projectgrenzen.

De provincie voelt zich, als toekomstig verantwoordelijke voor het Rijksmonument NHW, zeer betrokken bij dit project en spreekt de bestuurlijke intentie uit dat zij een half miljoen wil investeren in het gebied, mits de andere stakeholders ook een beweging maken en het resterend gat gedekt wordt. Als dat echter niet gebeurt, rest ons niets dan te concluderen dat ook de kleine HIA-knoppen economisch niet haalbaar worden geacht.

Dat zouden wij echter een gemiste kans vinden. Alle omgevingspartijen³ onderschrijven de waarde van het nieuwe inpassingsvoorstel. Een dergelijke investering in dit gebied levert het volgende op:

- De meest optimaal mogelijke inpassing van de NHW in de nieuwe situatie, met een oplossing conform de kleine knoppen uit het kader van de Heritage Impact Assessment voor de Unesco Wereld Erfgoed nominatie.
- Een goed en zorgvuldig doorlopen proces, dat voor UNESCO erg belangrijk is om aantasting toe te staan. De scores voor authenticiteit en integriteit zullen wellicht nog niet hoog uitvallen, maar door deze investering laat je als betrokken overheden zien dat je er alles aan doet en dat je op deze wijze wel de score op deze punten hebt weten te verhogen.
- Het uitvoering geven aan nationaal belang nummer 10 uit de SVIR, ruimte voor behoud en versterking van (inter)nationale unieke cultuurhistorische kwaliteiten.
- Een versterking van de (beeld)kwaliteit van Het Klooster. Daarmee wordt de verwachte exploitatie van Het Klooster niet verbeterd, maar wel veiliger gesteld.
- Een verbetering van de recreatieve infrastructuur en beleving van het gebied voor wandelaar en fietser, inclusief een logische verbinding (rondje) vanuit het transferium aan de A27.
- Versterking van de natuurwaarden in de hele noord-zuidverbinding.

---

² De ruimte tussen deze twee bedragen wordt gevormd door de lengte van de Klare Lijn ten noorden van de Wetering, zie verslag inpassingssessie. Met 3,4 miljoen euro wordt de Klare Lijn minimaal uitgevoerd binnen de grenzen van de inpassingssessie en de bijbehorende advisering, voor 4,8 miljoen euro wordt de Klare Lijn zover als mogelijk doorgetrokken.

³ Behalve stichting Menno van Coehoorn. Van deze stichting is al vanaf het ambitiedocument bekend dat zij tegen het verplaatsen van de NHW-objecten conform het Objet Trouve beginsel zijn. Zie ook het verslag van de inpassingssessie.

- Een door betrokken stakeholders (gemeenten Houten en Nieuwegein, provincie, RCE, RWS, kwaliteitsteam NHW, Rijksadviseur voor het landschap, enveloppecommissie Linieland en liniecommissie) gedragen inpassing van het gebied Lekkanaal / Het Klooster.

Wij vragen u daarom om, als opdrachtgever van de verbreding van het Lekkanaal en de aanleg van de 3^e Kolk van de Beatrixsluis en met als motivatie onder andere de kleine knoppen uit de Heritage Impact Assessment, een bijdrage aan dit inpassingsvoorstel te leveren van 2,5 miljoen euro. Als provincie zullen wij dan de bestuurlijke ambitie uitspreken om 0,5 miljoen euro hiervoor vrij te spelen. Gemeente Nieuwegein garandeert dan de realisatie van de minimale variant die nog past binnen het inpassingsvoorstel, en dekt dus feitelijk de nog resterende 0,4 miljoen. Hiermee hebben we de garantie dat het inpassingsvoorstel uitgevoerd kan worden binnen de kaders van de advisering van RCE en het Kwaliteitsteam. Als deze garantie er is, zal de gemeente in ieder geval de minimale variant uit kunnen voeren en zullen provincie en gemeente zich verder inspannen om het inpassingsvoorstel in de volle breedte, dus tot aan de variant die een op 4,8 miljoen geraamde belasting geeft van de exploitatie van Het Klooster, mogelijk te maken. Daarvoor zal geen aanvullende bijdrage van het Rijk worden gevraagd.

Wij verzoeken u op deze brief te reageren alvorens het Tracébesluit te nemen. Wij zouden graag het te nemen Tracébesluit samen met u vieren als een besluit waarbij we in een zeer intensief gebiedsproces en met inzet van alle verantwoordelijke partijen tot de meest optimale en beleefbare inpassing van de omgeving en van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn gekomen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,

Burgemeester en wethouders van Nieuwegein,

de secretaris,

de burgemeester

drs. P.C.M. van Elteren

F.T.J.M. Backhuijs

De enveloppecommissie Linieland,

de voorzitter,

Dhr. H.J.C. Geerdes